

Kiskunhalas Város
Önkormányzata

TÁMOP-3.1.4.-08/2 Kompetencia
alapú oktatás, egyenlő hozzáférés-
innovatív intézményekben

TÁMOP-3.1.4-08/2-2009-0065

DRÁMAPEDAGÓGIA

A KONFLIKTUSOK KEZELÉSÉBEN

Készítette:

Maglódiné Gartner Mária

KISKUNHALAS VÁROS ÖNKORMÁNYZATA
TÁMOP 3.1.4/2008/02-2009/0065

Mottó:

„ Aki azt képzei, hogy minden gyümölcs ugyanakkor érik meg, mint a szamóca, az semmit sem tud a szőlőről.”

(Paracelsus)

TARTALOMJEGYZÉK

I. Bevezető gondolatok:	4.o.
a) A diákokról általában	
b) Az osztályomról	
II. A drámapedagógia:	5.o.
a) fogalma	
b) célja	
III. Képességek fejlesztése a drámajáték során	8.o.
IV. Kifejtés: Az innováció bemutatása	9.o.
Példák az egyes foglalkozásokra	
V. Megküzdési stratégiák	13.o.
VI. Feladat és játék-tár	15.o.
a) Konfliktusos helyzetek	
b) Életjátékok osztályfőnöki órákra	
VII. Jó gyakorlatok: Óravázlatok	20.o.
Témák:	
1. Gyerekkorú bűnözés	
2. Családi probléma feldolgozása	
3. Ön-és társismeret	
VIII. Záró gondolatok	24.o.
IX. Felhasznált irodalom	25.o.

I. BEVEZETŐ:

a) A diákokról általában

Felső tagozatos diákokat tanítok. A napi gyakorlatban tapasztalom, hogy míg a 11-12 éves gyerekekkel felszabadultan tudunk szerepeket játszani, dramatizálni, addig a **13-14 éves kamaszokkal** már nehezebb a feladat. Az **életkori sajátosságokat** még inkább figyelembe kell venni ahhoz, hogy ők is **akarjanak játszani, cselekedni, véleményt mondani**, állást foglalni, „viselkedni”.

Többször tapasztalom, hogy a lelküket nyomasztó **belső konfliktusok** akadályozzák őket abban, hogy megnyíljanak, letegyék a „terhüket”. Más szereplők bőrébe bújva talán könnyebb a helyzetek megélése, a vélemények kimondása.

Hogyan juthatunk el a **kamaszok lelkéig**? Nem egyszerű a feladat. Mindannyian tapasztaljuk- sokszor még a saját gyermekünk esetében is- a 6-7. évfolyamon bekövetkező változásokat. A verbális kommunikációt felváltja a **metakommunikáció**; szavak helyett a vállrándítás, az arcjáték „beszél”. Ahhoz, hogy ezeket a változásokat kezelni tudjuk, nekünk, a pedagógusoknak és a szülőknek is új módszereket és eljárásokat kell alkalmazni. Folyamat alapja a gyermek személyiségének megismerése: **a pszichológia**. Ehhez kapcsolódnak az új nevelési technikák, módszerek: **a korszerű pedagógia**. A pszichológia és a pedagógia pedig együtt mozog **a drámapedagógiában**. Ez az a terület, amely segíthet a konfliktusok kezelésében, a hangulat javításában, a **feszültségek oldásában**.

b) Az osztályomról:

Nyolcadikos diákjaim szociális háttere változatos képet mutat. A többség hátrányos helyzetű, de vannak közöttük **halmozottan hátrányosak** is. Hogyan hat a gyermek életére, személyiségének alakulására az egyik szülő elvesztése (halála), a válás, az

anya alkoholizmusa és felelőtlen életmódja, szintén az anya kilépése a hétköznapi történésekből (tartós külföldi munkavállalás), a szülő súlyos (néha kilátástalan) betegsége, a munkanélküliség és a pénztelenség terhe, a nagyszülői gyámság nehézségei....és még sorolhatnám a **háttérben meghúzódó gondokat**. Nem értjük, miért szól és viselkedik úgy a gyerek, ahogyan.....Ha megpróbálunk egy kicsit a dolgok mögé nézni, **elfogadóbbak leszünk** velük kapcsolatban. Csak a jó szó, az odafigyelés, a szeretet, **a másik elfogadása segíthet**. Természetesen a toleranciának oda- vissza kell működnie. Keresem azokat a lehetőségeket, amelyekben alaposabban megismerhetem diákjaimat. Többször az iskolán kívüli helyszínek és helyzetek is segítenek ebben.

ÁLTALÁNOS ISMERTETŐ – fogalomrendszer bemutatása

Elsőként **Pinczésné dr. Palásthy Ildikó** által írt illetve szerkesztett könyveket tanulmányoztam: Dráma Pedagógia Pszichológia, Önismereti tükör valamint Drámapedagógia-Szöveggyűjtemény címmel. A fogalmak és célok meghatározásához ezen könyvekből kaptam segítséget.

II. A drámapedagógia:

a) fogalma:

Jelentése: egybe írva tantárgy; kötőjellel írva (dráma-pedagógia) megélt cselekvéseink soráról szól, melyeket az életünkből merítünk.

Cselekvéseink döntéseinkben nyilvánulnak meg. Tegyem, ne tegyem dilemmája sokszor állít választás elé bennünket. Ki készít fel bennünket a jó döntésre? Egyáltalán mi a jó döntés? Érvek és ellenérvek. Ismerem-e az érdekeimet? Tudom-e képviselni azokat? Helyzetek, amelyben élünk, amiben helyt kell állnunk.

Az iskolában sokféle ismeretet szereznek a tanulók. De tudnak-e együttélni másokkal, a különböző népcsoportokkal? Tudnak-e élni a szabadsággal a családban, a szűkebb és tágabb környezetben? Milyen áron köthető józan kompromisszum? A megegyezés kompromisszumnak tekinthető-e? Az

együttműködés alapja minden esetben a **kölcsönös tiszteletre** épül. Ha ezen alapokra helyezzük munkánkat, van remény a továbblépésre.

A drámapedagógia nem a tudás passzív befogadására épít, nem a megfellebbezhetetlen kijelentésekre. **Kérdéseket vet fel**, s arra a **közös játékokban** keressük a választ- a tanár és a diák együtt. Ebben a helyzetben a tanár első az egyenlők között. Felkészültsége nem egy vagy két tantárgy akadémikus tudásában merül ki. **Különböző élethelyzeteket** játszunk el, egyszer főszereplőként, máskor statisztaként. Itt újra lehet játszani a konfliktusokat egészen addig, amíg elfogadható megoldást nem találunk.

Az **élményen alapuló cselekedtetve tanítás** Angliából indult el a XX. sz. elején. Most már nálunk is tanítandó pedagógiai módszer.

b) célja:

Hogy a gyermek saját külső és belső világát, a körülötte lévő világot (tárgyi és szociális)- **CSELEKVÉS KÖZBEN**- felfedezze és megismerje, elhelyezze magát benne, hasson rá, formálja. Azaz a drámapedagógia a pszichológia által is elismert **személyiségfejlesztő** hatását aknázza ki. Eközben **közösségi jellegű** és célzatú is. A rendszeres játéktevékenység gyakorlótér: **viselkedési biztonságot** nyújt, a **feszültségek kezelni** tudását adja. A drámapedagógia legfontosabb hatása az önismereti elemek tudatosításában rejlik. Az **önismeret** lehetővé teszi az életszemléleti, gondolkodásbeli, viselkedésbeli korrekciót, másrészt hozzásegít mások megismeréséhez is. A résztvevők kapcsolatba lépnek egymással, ezáltal fejlődik **empátiás** képességük, **toleranciájuk**. A csoportban folyó tevékenység (öröm és sikerélmény) szorosabbá fűzi a gyermekek kapcsolatait.

A drámajáték az **önmegvalósításnak**, az **önkifejezésnek** is eszköze. Elősegíti a fantázia, a **kreativitás**, a teremtőképesség, az **önálló**, rugalmas **gondolkodásmód** fejlődését. A **művészettel** való találkozásra is lehetőséget ad a drámajáték. A drámai tevékenységgel való találkozás pedig a színházi előadások, a szépirodalmi alkotások iránti fogékonyságot fejleszti.

KISKUNHALAS VÁROS ÖNKORMÁNYZATA
TÁMOP 3.1.4/2008/02-2009/0065

DIAGNÓZIS

A kiemelt konfliktus:

Innovációmát az ösztönözte, hogy egyik tanítványom **rossz társaságba** került, rendőrségi eljárás folyik ellene. Rádöbbsentem, hogy nem tudja kezelni a benne munkálkodó feszültséget, az indulatait. Életét és a hasonló helyzetű tanulók életét konfliktusok szövik át. A **problémák a családban** kezdődnek, ahol a szülő nem biztosítja a megfelelő mentális háttérrel. Ha a gyerek nem tudja megbeszélni a nehézségeit, feldolgozatlanok maradnak azok. Elveszíti a talajt a lába alól, bizonytalanná válik, más közeget keres indulatai levezetésére. A gyenge jellemű diákok gyakran **csapódnak** olyan társaságokhoz, **bandákhoz**, ahol nincsenek erkölcsi korlátok, morális fékek. Az **iskolában** is gondot okoz, ha a társaival nem tudja megbeszélni a felmerülő problémákat. Az ilyen gyereket körülvevő hatások egyre csak mélyítik a gondokat. Ha nem kap időben segítséget, akkor a felnőttek társadalmában sem találja meg majd a helyét.

Hosszasan tanulmányoztam diákjaim viselkedését **különböző helyzetekben** az osztályfőnöki órák során. Játékokkal igyekeztem megnyitni őket, hogy tudjanak és merjenek beszélni az őket ért hatásokról. A konfliktusok kezelésére kerestem új utakat, stratégiákat.

Szeretném megtalálni a nehéz helyzetű diákjaimhoz vezető utat, amellyel a konfliktusokat kezelhetjük, feloldhatjuk, megelőzhetjük. Ehhez a feladathoz a szakirodalomból is merítettem ismereteket, ötleteket, javaslatokat. Sokat segítettek Pinczésné dr. Palásthy Ildikó, Gabnai Katalin, Jánosiné Gyermán Erzsébet és Kaposi László gondolatai, munkái, drámajátékai.

FEJLESZTÉSI FÓKUSZOK

III. Képességek fejlesztése a drámajáték során:

Alapképességek:

- a. Érzetek
- b. Tárgyak, egymás érzékelése
- c. Tárgyak-cselekvés
- d. Az állatok
- e. Mozgás
- f. Gondolkodás

Tevékenységspecifikus képességek (kommunikációs, szociális)

- g. Kapcsolatteremtés,- tartás, érzelmek
- h. Kapcsolatfelvétel (köszönés, szándéknyilvánítás)
- i. Kapcsolatfelvétel,- tartás (kapcsolatfelvétel viszonzása, szerepészlelés, szerepcsere)
- j. Társas viszonyulások: empátia, szeretet, bizalom
- k. Nyíltság, őszinteség, barátság, konfliktusok

MUNKAFORMÁK :

Egyéni munka: Saját vélemény megfogalmazása

Frontális munka: Az osztály számára elfogadható megoldás, vélemény megfogalmazása

Pármunka: Egymás pontosabb megismerésére alkalmas

Csoportmunka: Kiscsoportban kooperatív technika alkalmazása, differenciálás, szerepjáték

IV: KIFEJTÉS – AZ innováció bemutatása

Az osztályom összetétele, szociális háttere, nehéz anyagi és erkölcsi háttere arra ösztönzött, hogy mélyebben tanulmányozzam a kamaszok lelkében zajló folyamatokat. Ehhez azonban a személyiségüket kellett feltérképezni. Megfigyeltem, miként viselkednek különböző helyzetekben.

Az első lépésben „**Dühtérképet**” készítettem számukra.

Kérdések:

1. Mi bosszant fel leginkább? Írj három helyzetet!
2. Hogyan vezeted le az indulataidat? Mit teszel? Írj három példát!
3. Hol mutatod ki az indulataidat leginkább: Otthon? Az iskolában? Az utcán?

Húzd alá a legjellemzőbbet! Indokold is a választásodat!

4. Írj olyan helyzetet, amelyben jogosnak érezted a dühödöt! Miért? Indokold!
5. Mit javasolnál a barátodnak, ha düh hatalmába kerítené?
6. Fogalmazd meg, mit jelent számodra a düh?

A második lépésben megfigyeltem a viselkedésüket különböző szituációkban.

A) Ellátogattam iskolánkba az „**Esélyek háza**” munkatársai. A különböző foglalkozású munkatársak (orvos, pszichológus, pedagógus, szociális munkás) két alkalommal dupla órán beszélgettek az osztályom tagjaival a fiatalok esélyeiről az életben és a párkapcsolatokról, a szerelemről. Én a gyerekek mögül szemléltem a fejleményeket. Cselekedtetés közben mondták el a véleményük egyes témákról. Jó volt látni, miként nyílnak meg, hogyan fogalmazzák meg érzéseiket. Felelősséggel **döntöttek az élet értékéről**: pl.: szeretet, remény, egészség, tudás, barátság, megértés, utazás, humor stb. Licitálás útján lehetett vásárolni. Mindenki azonos összeget kapott a vásárláshoz: 300 petátot. Ezzel az összeggel kellett gazdálkodni. Volt, aki mindent odaadott egy összegben a vágyott értékért. Pl.: A súlyos betegségből felgyógyuló tanuló számára az egészség mindennél többet ért, míg más a hatalom „begyűjtésére” törekedett.

A szerelem témájától kicsit tartottam. Be kellett látnom, hogy a ma gyermekének már más a rálátása a dolgokra. Rácsodálkoztam arra, hogy milyen fontos helyet kapott a kapcsolatokban a **felelősség, a bizalom**, a romantika, az őszinteség és a barátság. Különböző csoportokban fogalmazták meg véleményüket arról, hogy miként vélekedik az egyik nem a másikról. A megbeszélés során arról is döntöttek, hogy az adott véleményt elfogadhatónak tartja-e az érintett nem. Ha nem, akkor elvetették az állítást. Sok igazságot mondtak el egymásról a gyerekek.

Látszott, érződött, hogy megérintette őket ez a téma. Örültem, hogy őszintén vállalták érzéseiket, tapasztalataikat. Ezen gyakorlatok során is megtapasztaltam, hogy az **érdekes témák, új módszerek** segíthetnek a diákok megismerésében, szemléletük formálásában. Mivel **nem voltak rossz válaszok**, a gyerekek is feloldódtak, egymást győzték meg a számukra nem kedvező válaszok finomításában, pontosításában. A feléjük áradó **bizalom** bizalmat eredményezett. A foglalkozások őszinteségét az is erősítette, hogy nem kellett megfelelniük senkinek. A „külsősök” segítettek a kérdések tisztázásában, de nem korlátozták a diákok szabad gondolkodását. A jövőben is szükség lenne ilyen foglalkozásokra a tanulók minél alaposabb megismerése érdekében.

„**Esélytérkép**” a külsős program lezárására:

Kérdések:

1. Melyik érték a legfontosabb számodra? Húzd alá és indokold a döntésedet!
SZERETET-TUDÁS-MEGÉRTÉS-ÖNBIZALOM-BARÁTSÁG
2. Milyen „esélyt”, „esélyeket” választottál a licitálás során?
3. Győzd meg a barátodat arról, miért azt választottad!
4. Mit jelent számodra a „SZERELEM” szó? Nevezd meg a legfontosabbakat!
5. Mit jelent a felelősség a párkapcsolatokban!
6. Milyen irodalmi példát ismersz a szerelem erejéről? Mi volt a véleményed a szerelmesek egymás iránti érzelmeiről!
7. Miként javíthatnád az esélyeidet egy sikeres és boldog élethez?
8. Működik-e az életedben a bizalom? Ha igen, milyen formában? Ha nem, annak mi az oka?

B) Diákjaimmal közösen ellátogattunk a Martonosi Pál Városi Könyvtár író-olvasó találkozójára. **Sohonyai Edit írónővel** találkoztunk, aki meglepő őszinteséggel beszélt életéről, élményeiről, munkájáról. Műveiben a kamaszok világa tárul fel. Az író nő példákön keresztül mutatta be az önismeret szerepét a fiatalok hétköznapjaiban. Személyes kontaktusba került hallgatóságával, melynek során megmutatta a **társas kapcsolatok** fonákságait: a kézfogás milyenségét, a bemutatkozás buktatóit, a testtartás üzenetét, az öltözködés és a viselkedés érzelmi hátterét. A humor oldotta az esetlegesen kínos helyzeteket, hiszen az író nő rögtönzött bemutatókkal bizonyította a kamaszok félszégét. Figyeltem diákjaimat, mivel egy-egy állításban önmagukra ismerhettek. Az író nő tükre azonban görbe tükörnek látszott, amelyben mindannyiunk félelmei, gátlási, szorongásai belefértek. Ha már felvállaljuk ezt a görbe tükört, közelebb juthatunk önmagunk megismeréséhez, elfogadásához. Ez is segíthet a konfliktusok kezelésében.

Társas kapcsolataink- „Kapcsolattérkép”

Kérdések:

1. Milyen helyzetben fogtál kezét egy másik emberrel?
2. Milyen hatással volt rád a kézfogás?
3. Miért nézzünk egymás szemébe?
4. Milyen külső jelekkel fejezhetjük ki a hangulatunkat, érzéseinket?
5. Mit jelent az a kifejezés: gátlásos?
6. Hogyan segíthetnénk gátlásos barátunknak, osztálytársunknak?
7. Milyen kínos helyzetbe kerültél a közelmúltban? Miként oldottad meg?

C) Igazi „csapatépítő tréningnek” mutatkozott a Szilády Áron Református Gimnázium színjátszóit által bemutatott ismert és népszerű musical, **A muzsika hangja** című előadás. A második világháború előtti évek Ausztriájában játszódó történet egy hétagú család életébe engedett betekintést. Az anya halálát követően az apának kell átvennie az irányítást. Ő azonban csak tökéletes rend módszerét ismeri, de a gyermekek nevelését már nem vállalja. A feladat a nevelőnőre hárul. Kiderül, hogy gyerekek nem fogadnak el akárkit maguk mellett. A sokadik próbálkozás után érkezik a családhoz a természetet és a zenét imádó, a világ dolgait felé nyitott bájos ifjú lány, aki hamar eljut a gyerekek lelkéhez, személyiségéhez. A szigorú zárda falai közül jön, ahol eddig elfojtották a szabadság utáni vágyát. A

szemünk láttára kovácsolja „csapattá” előbb a gyerekeket, majd az apát is bevonva az egész családot. A közös zene pedig még szorosabbra fonja a szálakat.

Miért fontosak ezek az élmények? Egyszerű a válasz. Érzelmeket váltanak ki belőlünk, elgondolkodtatnak, megnevettetnek, beszélgetésre ösztönöznek, életvezetési tanácsokat nyújtanak, oldják a feszültséget, tehát pszichológia, pedagógia, drámapedagógia együtt jelentkezése.

Példák az egyes foglalkozásokra:

Fontos, hogy tudjanak beszélni a családjukban betöltött szerepükről, konfliktusaikról, kapcsolataikról. Ezek a játékok, feladatok is segítik a tanulók megismerését, „helyzetbe hozását”. Érdeemes azon is elgondolkodni, hogy ki milyen megoldási stratégiát alkalmaz konfliktusai megoldására, kezelésére.

Foglalkozás	Téma	Játék
3 alkalom	ÉN A CSALÁDBAN	
	Ki vagyok? Milyen vagyok?	Pl. Beceneveim. Ki szólított így?
	Családszerkezet,- viszonyok	Családtérkép (helyem a családban)
	Azonosulás, modellkövetés	Életem 15 év múlva
	Családszimbólumok	A gyerekek hozzák el otthonról a számukra fontos tárgyakat.
4 alkalom	FRUSZTRÁCIÓK, KONFLIKTUSOK	
	Vágyak	Pl. Szeretnék egy új biciklit
	Iskolai teljesítmény	Pl. Rossz jegyet kaptam
	Testvérviszony	Pl. Ki tegyen rendet?
	Szülő-gyerek viszony	Pl. Ki gondoskodik a háziállatról?
5 alkalom	KAPCSOLATOK	

	Ismerkedés, köszönés, bemutatkozás	Belépés valahová: iskolába, házba, liftbe
	Kapcsolatteremtés, beszédbe elegyedés	Elveszett a kiscicám Újságvásárlás Új iskolában
	Kapcsolattartás	Egyedül otthon: vendég jön, gázszerelő, idegen
	Kapcsolatok a családban	Reggeli, indulási előkészületek Vasárnapi ebéd Az iskolai történések megbeszélése

V. Megküzdési stratégiák:

Szituációk: Amelyekben félni, izgulni, szorongani szoktunk.

A szorongást kiváltó körülmények:

- SZÜLŐK BETEGSÉGE
- ORVOSI VIZSGÁLAT
- FELELÉS
- TESTVÉREK BETEGSÉGE
- VESZÉLYES EMBEREK (PL. BETÖRŐ)
- BALESET
- FELVÉTELI VIZSGA

A szorongás várható következményei:

- FÁJDALOM
- EGYEDÜL MARADÁS
- MEGSZÉGYENÜLÉS
- ROSSZ JEGY

➤ KIKÖZÖSÍTÉS

Reakciók: Te hogyan szoktál érezni, viselkedni a fent említett szituációkban?

- ❖ Kétségbeesem.
- ❖ Dühös leszek.
- ❖ Idegesség fog el.
- ❖ Segítséget kérek.
- ❖ Úgy gondolom, majd csak megoldódik.
- ❖ Reménytelennek látom a helyzetet.
- ❖ Elmondom a szüleimnek, barátaimnak.
- ❖ Megpróbálok mással foglalkozni.
- ❖ Elpirulok.
- ❖ Megnyugtatom magam, hogy nem is akkora a baj.
- ❖ Bizakodom.
- ❖ Meg tudom oldani a helyzetet.
- ❖ Gondolkodom a megoldáson.

A reakciók típusai (coping-stratégiák):

Asszimilatív megküzdés (feladatorientált, a helyzet konstruktív megoldására irányuló próbálkozások):

- ❖ Segítséget kérek.
- ❖ Elmondom a szüleimnek, barátaimnak.
- ❖ Meg tudom oldani a helyzetet.
- ❖ Gondolkodom a megoldáson.

Akkomodatív megküzdés (érzelemfókuszú, személyiségre irányuló):

- ❖ Kétségbeesem.
- ❖ Dühös leszek.
- ❖ Idegesség fog el.
- ❖ Reménytelennek látom a helyzetet.
- ❖ Elpirulok.
- ❖ Bizakodom.

Avoidance megküzdés (a helyzet elhagyására, a hatások elkerülésére irányuló menekülő, elkerülő)

- ❖ Úgy gondolom, majd csak megoldódik.
- ❖ Megpróbálok mással foglalkozni.
- ❖ Megnyugtatom magam, hogy nem is akkora a baj.

A reakciókat a szituációk tükrében vizsgáljuk. A konfliktusok kezelésében is segítenek a kapott eredmények.

VI. FELADAT és JÁTÉK-TÁR:

a) Konfliktusos helyzetek:

Feladat:

Játsszátok el a konfliktusos helyzeteket! Értékeltesétek azt a megoldást, amellyel egyet - értetek és jónak tartotok!

Gyermek - szülő:

- Két testvér megígérte társainak, hogy kimennek drukkolni nekik a meccsre. Még nem szóltak a szülőknek, amikor az apa bejelenti, hogy meglátogatják a nagyszülőket.

- A család új lakásba költözött. A döntésbe nem vonták be a gyereket, aki nem szereti, idegennek érzi az új helyszínt. Szabad idejét nem otthon, hanem a régi környezetében tölti, lézeng a haverjaival.

Tanár - diák:

- Egy tanuló puskázik Mit tesz a tanár, és mit a diák?
- A tanár magyarázat közben észreveszi, hogy levelezés folyik?
- Focizás közben betörik egy ablak.
- A tanár látta az egyik gyereket. Megkéri, árulja el társait.
- Egy diák beteget jelent. Tanára azt hiszi, hogy otthon gyógyul. Valójában azonban csavarog, rongálja a környezetét.

Gyerek- gyerek:

- Az egyik gyerek kölcsönadta füzetét, jegyzetét egy társának, aki néhány napig hiányzott az iskolából. A következő napon kéri társát, hogy adja vissza az elkért anyagokat. A harmadik napon már aggódik. A negyediken pedig...? Játsszátok el, miként kéri vissza az egyes napokon a jegyzetét! Mutassátok be a viselkedésüket is!
- Egy fiú talál valamit az utcán. A túloldalon barátai látják, amikor zsebre teszi a talált tárgyat. Mit tesznek?
- Állítsuk párba a gyerekeket, beszélgessenek az időjárásról. A többieknek kell kitalálni, hogy a két beszélgető jó barát-e, vagy csak most ismerkedtek meg? Esetleg haragszanak egymásra, de muszáj beszélgetniük.

b) Életjátékok osztályfőnöki órákra:

Christian Morgenstern írja: "minden emberben egy gyermek is rejtőzik, aki játszani akar".

Gabnai Katalin: Drámajátékok című könyvéből válogattam a következő játékterveket. A szerző bevezetőjében felhívja a figyelmünket arra, hogy mindig pontosan határozzuk meg, mit is akarunk eljátszani, hol, mikor, kik között játszódik az eltervezett jelenet. Törekedni kell a játék szerkezetére is: legyen eleje, fölfutása, vége. Feltétlenül beszéljük meg a tapasztaltakat.

Szeretet és megbecsülés a családban:

Játsszatok el olyan vasárnap délutánt, amelyről a szomszéd vagy az odalátogató biztosan meg tudja állapítani, hogy ezek az emberek milyen kapcsolatban vannak egymással, nagyon szeretik egymást, vagy nem szeretik eléggé egymást. Mindkettőt játsszuk el!

Válaszoljunk a következő kérdésekre: Melyek a szeretet látható és láthatatlan jelei? Éreztek ilyen jeleket? És ti magatok adtok ilyen jeleket? Kamaszként tudtok-e szeretni? Ki meritek-e mutatni a szereteteket, ragaszkodásotokat? Engeditek-e, hogy benneteket szeressenek mások? Milyen ember az, akinek az életéből hiányzik a megbecsülés, a szeretet? Milyen felnőtt lesz az, akit nem szeretnek a családban? Hogyan segíthetnének neki? Alakítható-e a „szerethetőségünk”?
.....És még rengeteg kérdés fogalmazható meg a témával kapcsolatban.

Fegyelmezettség- fegyelmeztelenség:

„Rosszalkodások” címmel villanásnyi jelenetek az iskolai és a családi életből többszöri újrajátszással, szereplőcserével.

Kérdések: Miért teszi a rosszat, aki épp „rosszalkodik”? Akar-e rosszalkodni? Ha nem, akkor miért viselkedik így? Mi az üzenete a viselkedésének? Mit tanácsolnánk neki, miként kerülhetné el a kellemetlen helyzeteket?

Fontos: Ne meséljünk! Játsszuk el! Itt és most, jelen időben.

Játsszunk együtt!

Mutassuk be, hogyan mérgesedik el egy jóízű játék valamelyik játékos lehetetlen viselkedése miatt? Pl.: A szabályok be nem tartása, erőszak, önzés, túlzott érzékenység, nagyképűség stb.

Játsszuk el, miként viselkedik a győztes csapat! És még hogyan viselkedhet?

Ezek után játsszuk el a vesztes csapat megnyilvánulásait különböző helyzetekben: nyilvánosság előtt, magunk között, a család előtt, egyedül töprengve, a győztes piszkálódásaira reagálva, az edző jelenlétében stb.

Kérdések: Neked melyik viselkedési forma a szimpatikus? Miért? Hogyan lehet „építkezni” a vereségből? Hogyan lehet „elszállni” a győzelemtől?

Példákkal is igazoljuk az elmondottakat.

Gazdálkodás az idővel

Van olyan köztetek, aki mindig elkésik? Mivel megy el az ideje? Játsszátok el! „Majd holnap!” Tervezzetek meg és játsszátok el jelenetsort, mely megmutatja az elnapolt feladatok felhalmozódását.

Kérdés: Hogyan válhatnak a feltorlódo feladatok feszültségforrássá? Milyen gondokat okozhat a rossz időbeosztás? Miként változtathatunk a „patópáli” hozzáállásunkon? Az átgondolt időterv hogyan segítheti munkánkat, lelki stabilitásunkat?

Példák gyűjtésével igazoljuk az idő fontosságát.

Igaz barátok az osztályban

Játsszuk el, milyen az, amikor valakinek nincsenek barátai!

Ha valaki felajánlja a barátságát, és a másik nem válaszol erre kedvezően.

„Mostanában már nem vagy a barátom?”- hangozzék el a kérdés különböző hangsúlyokkal.

Féltékenységi jelenet barátok között.

Jó barátság, rossz barátság.

Kérdések: Miért fontos a barátság? Befolyásolhatja-e társát a barát? Milyen irányba?

Mi köti össze a barátokat? Példák gyűjtése.

Bírálat- önbírálat

„Azt mondták rólam, hogy...”- esti tépelődés, egyedül, félve-szorongva, vagy meglepődve.

Hol rontottam el? Hol rontom el?- monológ.

Valakinek meg kellene mondania, hogy változtasson szokásain. Hogyan tegyük? Játsszuk el!

Kérdések: Milyen szerepe van a tapintatnak és az őszinteségnek? Hogyan érzi magát az, aki gyakran szorong? Miként oldható a feszültség? Milyen gyakorlati példákat ismertek?

A megjelenés kultúrája

Az öltözék és a viselkedés összefüggése. Hozzatok be mindenféle stílusú ruhákat, és kis jelenetekben mutassátok be, hogy az egyes alakok miként viselkednek.(A csöves, a kissé koszos, a rocker, a „plázacica”, a „mama kedvence” stb.)

Miként beszélnek ezek a figurák? Mit tükröznek a viselkedésükkel?

Kérdés: Te milyen stílust képviselsz az öltözködésedben? Milyen mozdulatokat használsz? Jó ez? Milyen kódolt üzenetet hordoz a megjelenésed, mozgásod?

Harcban önmagunkkal

„Tudom, most nem ezt kéne tennem, de mégis megteszem.” Ez az indító gondolata a jelenet főszereplőjének. Mit tesz? Miután megtette, van-e büntudata? Milyen formában?

„Itt szakadok meg ebben a pillanatban, és mégse...(vagy mégis)” Mutassatok be egy ilyen helyzetet! Elemezzétek a szereplők viselkedését! A helyszínt és a szereplőket a játékvezető pontosan meghatározza.

„Mondtam magamnak, hogy nem kéne...”- monológ a „tett” után.

Kérdés: Miért teszed meg azt, amit az eszed szerint elkerülnél?

Társválasztás-párválasztás

Fogalmazz apróhirdetést tréfás formában, milyen társat gondolnál el magadnak.

„Nem szeretnék olyan társat, aki...” Fejezd be a nyitott mondatot!

Honnan veszi észre az ember, hogy egy kapcsolat születőben van vagy megszületett két ember között? Honnan érzékeli, ha bomlófélben van a barátság vagy a szerelem? Játsszuk el!

Milyen tulajdonságokat kerülnél el feltétlenül a másokban? Indokold a választásodat!

Melyek okoztak konfliktust az életedben? Miért?

VII. JÓ GYAKORLATOK:

A szakirodalom tanulmányozása során leltem rá **Jánosiné Gyermán Erzsébet: Akarsz velünk játszani?** című segédanyagára a tánc- és dráma tanításához. A szerző 25 éves magyartanári gyakorlattal rendelkezik. Tapasztalatait osztja meg olvasóival: bemutatja a hatékony módszereket, a gyermekközeli megoldásokat. A saját gyakorlatából leírt részletes óravázlatok sokat segítenek a kamaszkori problémák oldásában, a konfliktusok kezelésében. Vélemény szerint **a drámapedagógia pedagógiai szemléletmód, a személyiség fejlesztésének speciális módszere**. Alkalmazása során a cselekvő ember ismeretei, képességei és társas kapcsolatai a társakkal végzett, a nevelő által céltudatosan irányított játékok által fejlődnek. Megismerés és fejlesztés együtt.

a) Az aktív részvétellel a külső tárgyi világ, a saját külső és belső világ, a gyermek körül lévő szociális világ **megismerése**; az abban való elhelyezkedés és hatás gyakorlása rá.

b) **Fejlesztő** hatása elemei: aktív közreműködés minden résztvevőtől, öröm és szórakozás, valóságos konfliktusok feldolgozása a képzeletünk segítségével, kommunikációs helyzetek tanulása, viselkedési bátorság, empátia és tolerancia.

Óravázlatok:

1. Téma: **Gyerekkori bűnözés**

Cél: Ön-és társismeret fejlesztése, az empátia erősítése

Módszerek: egyéni, csoportmunka

Eszközök: csomagolópapír, filctoll

Idő: 2x45 perc

Az óra menete:

1. Ráhangolódás: koncentráció-fejlesztő játék
2. Kérdés a tanulókhöz: Beleszólnak-e szüleitek a barátválasztásba?
3. Csoportmunka: „Többé meg ne lássalak velem!” Mutassatok be olyan helyzetet, melynek végén a szülő ezt a kijelentést teszi.
4. Szerep a táblán: A csomagolópapírra felrajzolt figura jelképezi a tiltott barátot. A csoportok beszéljék meg, milyen lehet az a gyerek, akitől eltiltanak a szülők. Minden csoport írjon fel egy-egy tulajdonságot. A figura belsejébe a belsőket, köré a külsőket írják.
5. Beszélgessünk a „figuránkról”! Milyen lehet a családi helyzete? Milyenek a családi körülményei? Adjunk nevet is a figurának! Pl.: Lóri gazdag, de elfoglalt szülők gyermeke.
6. Közös beszélgetés: Milyen házban él, milyenek a szobájának berendezési tárgyai, milyen a ruházat és az autó?
7. Csoportmunka: Mutassatok be olyan jelenetet, amelyben látszik, hogy a szülőknek nincs ideje a gyerekükkel foglalkozni.
8. Improvizáció: Lóri az iskolában szóba elegyedik egy kétes előéletű hetedikessel, aki hívja őt este a parkba a haverokhoz. Rá kell beszélni: csalogatni, ígérni kell neki mindenfélét. Akinek jobb ötlete támad, az a társa vállára teszi a kezét, s ezzel veszi át a szerepet.
9. Este a parkban: 8-10 gyerek a bandatagok szerepébe lépve a parkban sétál, leül, mozgásával fejezi ki a bandához tartozását. Nem egyforma a bandatagok viselkedése. A játékosok döntenek el, milyen szerepbe lépnek be. A választást követően fel kell venni a bandatag mozgását, viselkedését.
10. Miért van rossz hírük a bandatagoknak az iskolában? Mit tettek? Miért ítélik el őket az emberek?
11. Egy este a főnök azzal az ötlettel áll elő, hogy szerezzék meg a falu szélén egyedül élő Erzsébet néni nyugdíját. Látogassák meg, és lopják el a pénzét. Másnap délután keressék fel a nénit, s miközben ő a kertben dolgozik, addig a bandatagok felkutadják a pénzt. Vajon

miként reagál Lóri a felvetésre? Mit „mond” a belső hang amikor egyedül marad?

12. Lóri feladata: megkeresni a lakásban a pénzt. A rablást azonban felfedezi Erzsébet néni, aki kiabálni kezd. A főnök leüti, majd elrohannak. Másnap az iskolában találkoznak a fiúk. Miként viselkednek. Hogyan fejezik ki, hogy valami nincs rendben.
13. Dél felé felröppen a hír, Erzsébet nénit kórházba vitték, az állapota súlyos. A rendőrség nyomozásba kezd. Mit tesz a bandavezér, a kisfőnök, s mit tesz Lóri?
14. Hogyan változik meg Lóri sorsa? Gondolkodjunk együtt! A lehetőségeket villantsuk fel!
15. Lezárás: Ne foglaljunk állást, hagyjuk, hogy tovább dolgozzon a történet a tanulóknál.

2. Téma: Családi probléma feldolgoása

Cél: az együttműködés, empátia fejlesztése

Módszerek: egyéni és csoportmunka

Eszközök: csomagolópapír, filctoll, írólapok, írószerek

Idő: 90 perc

Az óra menete:

1. Ráhangolódás: Mozgás zenére (kellemes, dallamos zenére)
 - Ne érjenek egymáshoz.
 - Némán üdvözölgék a szembejövőt.
 - Érintéssel üdvözölgék egymást (kézfogás, karolás stb.)
2. Tanári közlés: Hallgassátok meg az újságcikket! Tűzifát lopott ismeretlen tettes Érsekcsanád külterületén lévő erdőből. Elvitt 5 köbméter akác tűzifát, mellyel 50 ezer forint kárt okozott.
3. Mit gondoltok, ki tette? A variációk közül kiválasztunk egyet. Fontos, hogy családos legyen!
4. Szerep a táblán: Csomagolópapírra emberformát rajzolunk. Ő a feltételezett tettes. Megbeszéljük a tulajdonságait.

5. Páros improvizáció: A lopás előtt a szülők beszélgetnek a család helyzetéről. Mit mondanak egymásnak?
6. A lopás kiderül, rendőrök jönnek a házhoz. A legkisebb fiú a szomszédasszonytól tudja meg a történeteket. Mit mondhat?
7. Másnap az iskolában a legidősebb fiúval éreztetik a többiek, hogy tudnak a lopásról. Miként fogadják a tettes gyermekét?
8. Az osztályfőnök szól a legidősebb fiúnak, hogy tartozik az osztálypénzzel. Otthon a gyerek kéri a pénzt az édesanyjától. Miként zajlik a beszélgetés?
9. Otthon a tanulók elmesélik szüleiknek az esetet. Mit tehetnek a felnőttek a nehéz helyzetbe kerülő gyerekek megsegítése érdekében?
10. Egy év múlva bekopogunk ehhez a családhoz. Hogyan élnek? Éppen mivel foglalkoznak? Mi változott meg az életükben?
11. Lezárás: A józan erkölcsi értékű tanulók zárják le a történetet, mely alkalmas a továbbgondolásra.

3. Téma: Ön-és társismeret

Milyennek látom magam, milyennek látnak engem mások?

Cél: önismeret, empátia fejlesztése

Módszerek: frontális, páros, egyéni

Eszközök: írólapok, tollak

Az óra menete:

1. Ráhangolódás: szabadon sétálunk a teremben. Közben figyeljük társainkat. Tapsra megállunk, háttal egymással. Mindenki elmondja, hogy néz ki az, akit ő megfigyelt, míg a többieknek ki kell találnia, kiről van szó.
2. A tündér zsákja: „Egy jó tündér lehetőséget ad nekünk, hogy a varázsszákjából kivehetünk egy olyan tulajdonságot, amit még szeretnél magadnak; és visszatehetsz egy olyat, amitől szeretnél megszabadulni.

3. Tulajdonságvonal: Ellentétes belső tulajdonságokat sorolunk fel. A terem közepén képzeletbeli tulajdonságvonalat alkotunk. Mindenkinek el kell helyezkednie ott, ahol saját magára érvényesnek érzi az éppen aktuális tulajdonságot. Amikor mindenki elhelyezkedik, az osztálytársak megnézik egymást, és elmondhatják, kit állítanának más helyre.
4. Barátot keresek! Fogalmazzon meg mindenki egy hirdetést magáról, amelyben azt írja le, miért járna jól az, aki téged választana.
5. Az osztály egyik fele titkos utasítást kap: beszélgetni kell a választott párjával, de úgy, hogy közben többször dicsérni kell a másikat. Hogyan reagálnak rá a párok? Rögtön megbeszéljük.
6. Páros gyakorlat: Olyan gyerekek kerülnek egymás mellé, akik még nem jártak a másiknál. Be kell mutatni egymásnak a saját szobájukat egy percben. A megbeszéléskor a másik fél mesél a hallottakról.
7. Rajzoljanak, hajtogassanak személyes ajándékot annak a társnak, akinek a szobáját megismerte.
8. Lezárás: Az ajándékok átadása.

VIII. ZÁRÓ GONDOLATOK

TAPASZTALATOK – A) elért eredmények a képességek terén

B) bizonytalanságok, korrekcióra szoruló elemek

Eredmények:

A konfliktusok kezelésében nehéz mérhető eredményt felmutatni. Ebben a folyamatban a kis lépéseknek is örülni kell, hiszen az elmozdulást mutatják. Eredménynek érzem, ha mélyebben el tudok beszélgetni tanítványaimmal az együtt megélt élethelyzetekről, élményekről, olvasmányokról. Ha tudunk mosolyogni, jó hangulatban együtt gondolkodni, egymásra figyelni, egymásért cselekedni.

Eredmény, ha a „Dühtérkép” mutatói jó irányba mozdulnak el. Ha már meg tudják fogalmazni a sérelmeiket, s ha már segítséget kérnek a bajban. Fontos eredmény az is, ha már tudatosan alkalmazzák a megküzdési stratégiákat.

Bizonytalanságok:

Az igazán nehéz konfliktus kezelésében sokszor kevésnek érzem magam. Nagy segítséget adna, ha iskolapszichológus erősítené a munkánkat. A társadalomnak is segítenie kell a diákok lelki. érzelmi fejlesztését, fejlődését. Nehéz úgy nevelni, hogy a tágabb környezetben nem érződik az az értékrend, amit mi itt az iskolában képviselünk.

KIMENETI MÉRÉS – ajánlott kérdések:

Miben változott az énképed?

Hogyan oldottad meg a legutóbbi iskolai konfliktusodat?(A kérdés a diákhoz és a tanárhoz is szól.)

Milyen kérdésről tudtál meg új információkat?

Melyik közös osztályprogram tetszett a legjobban?

Mikor érzed jól magad a bőrödben?

Mi az, ami még nyomaszt az iskolai életben?

IX. FELHASZNÁLT IRODALOM:

- Add tovább! Drámajáték- gyűjtemény Szerkesztette: Dr. Előd Nóra

Piktúra Manufaktúra, Veszprém, 2009.

- Atkinson & Hilgard: Pszichológia

Osiris Kiadó, Budapest, 2005.

- Dráma - Pedagógia - Pszichológia

Pinczésné Dr. Palásthy Ildikó

Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen 2003.

- Drámapedagógia- Szöveggyűjtemény Szerkesztette: Pinczésné Dr.
Palásthy Ildikó

Debrecen 2007. Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola

- Jánosiné Gyermán Erzsébet: Akarsz velünk játszani?
Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen 2008.

- Kaposi László: Játékkönyv

- Önismereti tükör Pinczésné Dr. Palásthy Ildikó
Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen 2004.

X.

MELLÉKLETEK

A muzsika hangja

Közös játék a musicalban

Sohonyai Edit a könyvtárban

Művei

Találkozás az olvasókkal

Az Esélyek háza

